

Zbiór Orzeczeń

Sprawa C-367/23

**EA
przeciwko
Artemis security SAS**

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Cour de cassation (Francja)]

Wyrok Trybunału (druga izba) z dnia 20 czerwca 2024 r.

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona bezpieczeństwa i zdrowia pracowników –
Organizacja czasu pracy – Dyrektywa 2003/88/WE – Artykuł 9 ust. 1 lit. a) –
Obowiązek badania stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej –
Naruszenie tego obowiązku przez pracodawcę – Prawo do odszkodowania –
Konieczność wykazania istnienia konkretnej szkody

1. *Polityka społeczna – Ochrona bezpieczeństwa i zdrowia pracowników – Dyrektywa 2003/88 dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy – Obowiązek badania stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej – Naruszenie przez pracodawcę – Prawo do odszkodowania – Ustalenie kwoty odszkodowania – Stosowanie zasad krajowych dotyczących zakresu odszkodowania pieniężnego – Warunek – Poszanowanie zasad równoważności i skuteczności [dyrektywa 2003/88 Parlamentu Europejskiego i Rady, art. 9 ust. 1 lit. a)]*

(zob. pkt 25–27, 37)

2. *Polityka społeczna – Ochrona bezpieczeństwa i zdrowia pracowników – Dyrektywa 2003/88 dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy – Obowiązek badania stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej – Naruszenie przez pracodawcę – Prawo do odszkodowania – Całkowite naprawienie poniesionej szkody – Zakres – Zapłata odszkodowania o charakterze sankcji – Wyłączenie [dyrektywa 2003/88 Parlamentu Europejskiego i Rady, art. 9 ust. 1 lit. a)]*

(zob. pkt 31–33, 35, 36)

3. *Polityka społeczna – Ochrona bezpieczeństwa i zdrowia pracowników – Dyrektywa 2003/88 dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy – Obowiązek badania stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej – Naruszenie przez pracodawcę – Prawo do odszkodowania – Konieczność wykazania istnienia konkretnej szkody*

[Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, art. 47; dyrektywa 2003/88 Parlamentu Europejskiego i Rady, art. 9 ust. 1 lit. a)]

(zob. pkt 40–43; pkt 1 sentencji)

Streszczenie

Trybunał, do którego Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) zwrócił się z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, doprecyzował niektóre przepisy dotyczące pracy w porze nocnej przewidziane w dyrektywie 2003/88/WE¹ oraz prawo do odszkodowania w przypadku ich naruszenia.

EA został zatrudniony w dniu 1 kwietnia 2017 r. w charakterze pracownika służby ochrony przeciwpożarowej i służby ratunkowej przez Artemis security SAS (zwaną dalej „spółką Artemis”). Ponieważ EA przeniesiono z dziennego stanowiska pracy na stanowisko pracy w porze nocnej, wystąpił on do conseil de prud’hommes de Compiègne (sądu pracy w Compiègne, Francja), między innymi, o zasądzenie od spółki Artemis odszkodowania z tego powodu, po pierwsze, że jego umowa o pracę została jednostronnie zmieniona przez spółkę Artemis, a po drugie, że nie skorzystał on z dodatkowych kontroli lekarskich mających zastosowanie w przypadku pracy w porze nocnej.

Ponieważ jego roszczenie o odszkodowanie zostało oddalone, EA wniósł apelację do Cour d’appel d’Amiens (sądu apelacyjnego w Amiens, Francja), który utrzymał w mocy wspomniany wyrok oddalający to roszczenie, uzasadniając to tym, że EA nie wykazał rzeczywistego i konkretnego charakteru szkody, którą, jak twierdził, poniósł z powodu braku dodatkowych kontroli lekarskich wymaganych w przypadku pracy w porze nocnej. Na poparcie skargi kasacyjnej wniesionej od tego wyroku do sądu odsyłającego EA utrzymuje, że samo stwierdzenie nieprzestrzegania przepisów ochronnych w dziedzinie dodatkowych kontroli lekarskich w przypadku pracy w porze nocnej daje zainteresowanemu pracownikowi prawo do odszkodowania i że oddalając jego roszczenie odszkodowawcze, cour d’appel d’Amiens (sąd apelacyjny w Amiens) naruszył kodeks pracy² w związku z art. 9 dyrektywy 2003/88.

W tym względzie sąd odsyłający zastanawia się w szczególności nad kwestią, czy samo nieprzestrzeganie przez pracodawcę krajowych środków mających na celu zapewnienie badania lekarskiego pracownikom wykonujących pracę w porze nocnej, o którym mowa w art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/88³, powoduje jako takie powstanie prawa do odszkodowania, bez konieczności wykazywania istnienia konkretnej szkody po stronie zainteresowanego pracownika.

¹ Dyrektywa 2003/88/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. dotycząca niektórych aspektów organizacji czasu pracy (Dz.U. 2003, L 299, s. 9).

² Mianowicie art. L. 3122–11 tego kodeksu, który stanowi, że „[k]ażdy pracownik wykonujący pracę w porze nocnej jest uprawniony do regularnych indywidualnych kontroli lekarskich swojego stanu zdrowia na warunkach określonych w art. L. 4624–1”.

³ Artykuł 9, zatytułowany „Badanie stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej i przeniesienie do pracy w porze dziennej”, przewiduje w ust. 1: „Państwa członkowskie przyjmują niezbędne środki w celu zapewnienia, że: a) pracownicy wykonujący pracę w porze nocnej są uprawnieni do bezpłatnego badania lekarskiego przed przydzieleniem i w trakcie pracy, odbywającego się w regularnych odstępach czasu; [...]”.

Ocena Trybunału

Trybunał przypomniał przede wszystkim, że żaden przepis prawa Unii nie ma na celu określenia zasad dotyczących ewentualnego odszkodowania, o które może ubiegać się pracownik przydzielony na stanowisko pracy w porze nocnej w przypadku naruszenia przez jego pracodawcę przepisów krajowych dotyczących badania lekarskiego przewidzianego w przypadku takiego przydzielenia, mających na celu wdrożenie art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/88. Do porządku prawnego każdego państwa członkowskiego należy zatem określenie zasad dotyczących działań mających na celu zapewnienie ochrony uprawnień, jakie podmioty prawa wywodzą z tego przepisu, a w szczególności warunków, na jakich taki pracownik może uzyskać odszkodowanie z tytułu wspomnianego naruszenia, z zastrzeżeniem poszanowania zasad równoważności i skuteczności.

Co się tyczy zasady skuteczności, ponieważ obowiązki dotyczące badania stanu zdrowia pracowników wykonujących pracę w porze nocnej przewidziane w tym artykule zostały w niniejszym przypadku transponowane do prawa krajowego, dany pracownik powinien mieć możliwość zażądania od swojego pracodawcy spełnienia przedmiotowych obowiązków, w razie potrzeby, poprzez dalsze egzekwowanie tych obowiązków przed właściwymi sądami zgodnie z wymogami wynikającymi z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Korzystanie z prawa do skutecznej ochrony sądowej może zatem przyczynić się do zapewnienia skuteczności prawa do badania swojego stanu zdrowia przysługującego pracownikowi wykonującemu pracę w porze nocnej na podstawie art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/88.

Okoliczność, że pracownik wykonujący pracę w porze nocnej może uzyskać odpowiednie odszkodowanie w przypadku naruszenia przez pracodawcę obowiązków przewidzianych we wspomnianym artykule, również przyczynia się do zapewnienia takiej skuteczności, gdyż wspomniane odszkodowanie powinno pozwolić na pełne naprawienie rzeczywiście poniesionej szkody. Prawo pracownika do żądania naprawienia szkody wzmacnia bowiem operacyjny charakter przepisów ochronnych przewidzianych w art. 9 ust. 1 lit. a) i może zniechęcać do powtarzania bezprawnych zachowań. Zapłata poszkodowanemu odszkodowania pokrywającego w pełni poniesioną szkodę powinna zagwarantować rzeczywiste naprawienie takiej szkody w sposób odstrasżający i proporcjonalny. W związku z tym biorąc pod uwagę funkcję kompensacyjną prawa do odszkodowania przewidzianego w niniejszym przypadku w mającym zastosowanie prawie krajowym, naprawienie w pełni rzeczywiście poniesionej szkody jest wystarczające, bez konieczności nakładania na pracodawcę obowiązku zapłaty odszkodowania o charakterze sankcji.

Ponadto mające zastosowanie prawo krajowe zawiera w tym względzie szczególne przepisy pozwalające na nakładanie grzywnien w przypadku naruszenia przez pracodawcę przepisów krajowych, które zapewniły transpozycję art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/88. Te szczególne przepisy przyczyniają się z kolei do zapewnienia skuteczności przysługującego pracownikowi wykonującemu pracę w porze nocnej prawa do badania jego stanu zdrowia na podstawie wspomnianego przepisu. Takie przepisy, które mają zasadniczo cel sankcyjny, nie są ze swej strony uzależnione od wystąpienia szkody. Tak więc, mimo że takie przepisy o charakterze sankcji oraz przepisy regulujące odpowiedzialność umowną lub quasi-deliktową uzupełniają się w zakresie, w jakim zachęcają one do przestrzegania wspomnianego przepisu prawa Unii, to jednak pełnią one zupełnie odmienne funkcje.

W tych okolicznościach Trybunał doszedł do wniosku, że, z zastrzeżeniem weryfikacji przez sąd odsyłający, nie wydaje się, aby rozpatrywane uregulowanie krajowe mogło naruszać skuteczność praw wynikających z art. 9 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2003/88.

Wreszcie, w świetle celu środków dotyczących badania stanu zdrowia ustanowionych w tym artykule, w odróżnieniu od wymogów wynikających, w zakresie wymiaru czasu pracy, z art. 6 lit. b) i art. 8 dyrektywy 2003/88, których nieprzestrzeganie samo w sobie wyrządza szkodę danemu pracownikowi, brak wizyty lekarskiej, która powinna była poprzedzać przydzielenie do pracy w porze nocnej, i regularnych kontroli lekarskich następujących po tym przydzieleniu, przewidzianych w art. 9 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy, nie powoduje nieuchronnie uszczerbku na zdrowiu danego pracownika ani tym samym szkody podlegającej naprawieniu po jego stronie. Ewentualne wystąpienie takiej szkody zależy bowiem w szczególności od sytuacji zdrowotnej każdego pracownika, gdyż zadania wykonywane w porze nocnej mogą ponadto różnić się pod względem trudności i stresu.